

VÍGDIS BJARNADÓTTIR

Bókavørður og cand. mag. í mentan og miðling

Færø Amts Bibliotek og

Týskvøldið 7. nov. verður tiltak á Landsbókasavninum um fyrsta almenna bókasavnið í Føroyum – Færø Amts Bibliotek – sum varð sett á stovn í 1828, og nakrar av teimum fyrstu bókunum á savninum verða vístar fram.

Samstundis sum fleiri og fleiri almenn bókasøvn lótu upp í londunum uttanum okkum, varð fyrsta føroyska almenna bókasavnið eisini sett á stovn – nevniliga *Færø Amts Bibliotek*.

Upplýsingarhugsjónin um dannilsi og fólkaupplýsing hevði ført til fatanina, at bókasøvn skuldu vera frítt atkomulig fyri almenninginum, um mentanarsamfelagið skuldi halda áfram at mennast. Hendan fatanin breiddi seg í Evropa fyrst í 1800-talinum og gjørdi, at bókasøvn, sum higartil høvdu verið privat ogn hjá fúrstum og ríkmonnum, nú blivu almenn. Hesi privatú bókasøvnini vóru partur av grundarlagnum undir fyrstu opnu og almennu bókasøvnunum, sum vanliga fólkkið – fyri fyrstu ferð – fekk fría og ókeypis atgongd til.

Men í útjaðarunum vóru al oftast eingi privat bókasøvn av týðningi, og tí máttu bókasøvnini her byggjast upp uppá heilt aðrar mátar. Í 1826 varð eitt lesifelag sett

á stovn í Havn, og eitt lagaligt gjald varð ásett fyri bókalán. Teir ið stovnaðu felagið vóru Jens Davidsen (1803-1878) og Mikkjal Müller (1785-1849).

Árið eftir at lesifelagið varð stovnssett fingur hesir báðir oddamennirnir bræv frá danska fornfrøðinginum og vísindamanninum Carl Christian Rafn (1795-1864), ið hevði grundlagt Stiftsbókasafn Íslands í Reykjavík í 1818, og í brævinum greiddi hann frá stovnssetanini av hesum bókasavninum.

Brævið frá Rafn mann óivað hava verið atvoldin til, at Jens Davidsen, í okt. 1826, setti seg í samband við C.C. Rafn og bað um stuðul, at seta føroyskt bókasavn á stovn. Rafn var fúsar at hjálpa, og í svarinum, dagf. 3/6-1827 skrivur hann:

Carl Christian Rafn (1795-1864)
Carl Christian Rafn var danskur fornfrøðingur. Hann setti Det kongelige Nordiske Oldskriftselskab á stovn og var limur í Den Arnamagnæanske Kommisssion og Oldsagskommisssionen. Hann grundlegði fyrstu bókasøvnini í Íslandi, Føroyum og Grønlandi: *Stiftsbókasafn Íslands í Reykjavík, 1818 – seinni Landsbókasafn Íslands. Færø Amts Bibliotek í Havn, 1828 – seinni Føroya Landsbókasavn. Landsbókasavnið í Nuuk, 1829 – Nunatta Atuagaateqarfia.*

Jens Davidsen (1803-1878)
Jens Davidsen var frá byrjan ein av oddamonnunum viðvíkjandi stovnssetan av føroyskum bókasavni, og hann virkaði sum bókavørður á Færø Amts Bibliotek inntil hann doyði í 1878.

Fyrstu bókasavnshúsin.

Myndlistakvinna er Flora Heilmann, 1927

Fyrsta bókasavnið varð tikið í brúk í 1829, og varð bygt oman fyri Quillingsgarði í Havn. Tað er á Lað, omanfyri Áarvegin, har Finsen-merkið stendur við inngongdina til Amtmansborgina, og har, ið Krókabrekkan byrjar eitt vet longur uppi. Í dag eigur Føroya Lívstrygging húsin í Quillingsgarði.

»...jeg skal staae bi efter Evne, thi først maa der vistnok tænkes paa at samle Bøger.« ... »Biblioteket maa være offentligt og Bøgerne udlaanes gratis, naar det tilsigtede Formaal, Oplysnings og Kundskabers Udbredelse, skal lettest opnåes.«

M.A.Jacobsen: *Føroya Amts Bókasavn 1828-1928*, Tórsh. 1929, s. 59-60

Rafn eggjaði einum breiðum skara av fólki at geva bókur til hetta komandi bókasavnið, og longu í apríl 1827 kom fyrsta bóka-

sendingin - 62 bókur - sum hann og aðrir góvu føroyska bókasavninum. Og komandi árin streymaðu bókur frá útheiminum til bókasavnið í lítla høvuðsstaðin í Norðuratlantshavinum

Grundað á nógvu bókaávurnar og stóra vælviljanum frá borgarum, embætisfólkum í Havn og frá útlendskum stuðlum, varð Færø Amts Bibliotek grundlagt 5. november 1828.

Fyrstu bøkurnar á Færø Amts Bibliotek

Bøkurnar ið hoyrdu til Færø Amts Bibliotek standa í dag á einari goymslu hjá Føroya landsbókasavni, og ein skrá yvir savnið kom út í 1909:

Katalog over Færø Amts Bibliotek, udgivet med understøttelse af Kultursministeriet og Færøernes Lagting ved R.C. Effersøe og J. Lauritsen, Thorshavn, 1909.

Savnið er ikki heilt fullfíggað longur, og ikki allar bøkurnar í kataloginum frá 1909 eru at finna.

Í fororðinum í *Katalog over Færø Amts Bibliotek* stendur: